

# Vizual kommunikatsiya

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.”

**Ekologik kelishuv doirasida barqaror transport (SPHERE)**  
**Tanlov (Call): ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND-2**  
**Loyiha raqami: 101128065**

## Kirish

**Vizual kommunikatsiya** axborot, g'oya va xabarlarini rasmlar, ranglar, diagrammalar, grafiklar, belgilar, shriftlar va sahifa joylashuvi (layout) kabi vizual elementlar orqali yetkazish jarayonidir. Taqdimot ko'nikmalarida vizual kommunikatsiya murakkab g'oyalarni aniq tushuntirish, tinglovchilar e'tiborini jalb qilish hamda ma'lumotni tushunish va eslab qolishni osonlashtirishda muhim o'rin tutadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, insonlar vizual axborotni matnga nisbatan ancha tez qayta ishlaydi. Sifatli ishlab chiqilgan vizual materiallar taqdimotni yanada qiziqarli, tushunarli va ishonarli qiladi. Aksincha, ma'lumot bilan haddan tashqari to'ldirilgan slaydlar, noto'g'ri tanlangan ranglar yoki o'qish qiyin bo'lgan matnlar tinglovchilarni chalg'itishi va taqdimot samaradorligini pasaytirishi mumkin.

Samarali vizual kommunikatsiya dizayn tamoyillarini aniq og'zaki tushuntirish bilan uyg'unlashtirib, o'quv jarayonini qo'llab-quvvatlaydi hamda tinglovchilarning taqdimotdagi faol ishtirokini oshiradi.

## Vizual kommunikatsiya nima?

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ta'rif</b>                           | <b>Vizual kommunikatsiya</b> — axborot, g'oya, hissiyot va xabarlarini vizual elementlar orqali samarali yetkazish usulidir. U og'zaki nutqni qo'llab-quvvatlab, ma'lumotni tushunish va eslab qolishni osonlashtiradi.                                                                                                                                                          |
| <b>Vizual kommunikatsiya vositalari</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>• Fotosuratlar</li><li>• Illyustratsiyalar</li><li>• Diagrammalar (Charts)</li><li>• Grafiklar (Graphs)</li><li>• Jadvallar</li><li>• Ikonkalar (Icons)</li><li>• Infografikalar</li><li>• Videolar</li><li>• Animatsiyalar</li><li>• Xaritalar</li><li>• Sxemalar (Diagrams)</li><li>• Ranglar</li><li>• Shriftlar (Typography)</li></ul> |
| <b>Taqdimotlarda</b>                    | Vizual materiallar ma'ruzachining xabarini <b>to'ldirishi va mustahkamlashi</b> kerak, <b>uning o'rnini bosmasligi</b> kerak.                                                                                                                                                                                                                                                    |

## Taqdimotlarda vizual kommunikatsiyaning ahamiyati

| Afzalliklari                                    | Izohlar                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Tushunishni yaxshilaydi                         | Vizual materiallar murakkab tushunchalarni soddalashtiradi va tinglovchilarga ma'lumotni tezroq tushunishga yordam beradi.<br><b>Misol:</b> Bozor ulushini ko'rsatuvchi <b>doiraviy diagramma (pie chart)</b> statistik ma'lumotlardan iborat paragrafqa qaraganda tushunish uchun osonroq. |
| Tinglovchilar e'tiborini oshiradi               | Insonlar tabiatan katta hajmdagi matnlarga qaraganda jozibali vizual materiallarga ko'proq e'tibor qaratadilar. Samarali rasmlar va grafiklar tinglovchilarning qiziqishini taqdimot davomida saqlab turadi.                                                                                |
| Eslab qolishni kuchaytiradi                     | Tadqiqotlarga ko'ra, ma'lumot og'zaki tushuntirish bilan birga vizual shaklda taqdim etilganda tinglovchilar uni yaxshiroq eslab qoladilar. Bu " <b>tasvir ustunligi effekti</b> " ( <b>Picture Superiority Effect</b> ) deb ataladi.                                                       |
| Turli o'rganish uslublarini qo'llab-quvvatlaydi | Vizual kommunikatsiya quyidagi o'rganuvchilar uchun foydalidir:<br>• Vizual o'rganuvchilar • Eshitish orqali o'rganuvchilar (nutq bilan birgalikda) • O'qish va yozish orqali o'rganuvchilar • Interaktiv vizual namoyishlar orqali kinestetik o'rganuvchilar                               |

## Samarali vizual kommunikatsiya tamoyillari

| Tamoyillar   | Izohlar                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A. Anqlik    | Vizual materiallar bir vaqtning o'zida faqat <b>bitta asosiy g'oyani</b> ifodalashi kerak. Xabarning mazmunidan chalg'itadigan ortiqcha bezaklardan foydalanmaslik lozim.                                                                              |
| B. Soddalik  | Sodda dizaynni tushunish osonroq bo'ladi. <b>Tavsiyalar:</b> • Minimal matn • Aniq grafiklar • Cheklangan ranglar soni • Toza va tartibli slayd tuzilishi                                                                                              |
| C. Izchillik | Taqdimot davomida quyidagilarda bir xillikni saqlash zarur: • Bir xil shriftlardan foydalanish • O'xshash ranglardan foydalanish • Slaydlarning yagona joylashuv uslubi • Bir xil ikonka uslublari Izchillik taqdimotga professional ko'rinish beradi. |

| Tamoyil             | Izohlar                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>D. Muvozanat</b> | Vizual elementlar har bir slaydda muvozanatli joylashtirilishi kerak. Muvozanatli slaydlar tartibli ko‘rinadi va o‘qish uchun qulay bo‘ladi.                                                                               |
| <b>E. Kontrast</b>  | Kontrast muhim ma'lumotlarni ajratib ko‘rsatishga yordam beradi. <b>Misollar:</b> • Ochiq fonda to‘q rangli matn • Qalin sarlavhalar • Turli shrift o‘lchamlari • Asosiy fikrlarni ajratish uchun ranglardan foydalanish   |
| <b>F. Tekislash</b> | Barcha elementlar to‘g‘ri tekislangan bo‘lishi kerak. To‘g‘ri tekislash matnning o‘qilishini yaxshilaydi va vizual uyg‘unlikni ta‘minlaydi.                                                                                |
| <b>G. Bo‘sh joy</b> | Matn va rasmlar atrofidagi bo‘sh joy o‘qishni osonlashtiradi hamda slaydning ortiqcha ma'lumot bilan to‘lib ketishining oldini oladi. Bo‘sh joy tinglovchilarning e'tiborini muhim ma'lumotlarga qaratishga yordam beradi. |

## Taqdimotlarda qo'llaniladigan vizual elementlar

| Vizual element                      | Izohlar                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A. Rasmlar</b>                   | Rasmlar g'oyalarni tez yetkazadi va tinglovchilarda hissiy qiziqish uyg'otadi.                                                                                                                                                                           |
| <b>Rasm tanlash mezonlari</b>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Yuqori sifatli bo'lishi</li> <li>• Mavzuga mos bo'lishi</li> <li>• Sodda bo'lishi</li> <li>• Professional ko'rinishga ega bo'lishi</li> </ul>                                                                   |
| <b>Tavsiya</b>                      | Taqdimot mavzusini qo'llab-quvvatlamaydigan bezak uchun ishlatiladigan rasmlardan foydalanmang.                                                                                                                                                          |
| <b>B. Diagrammalar va grafiklar</b> | Diagrammalar va grafiklar sonli ma'lumotlarni vizual ko'rinishda ifodalashga yordam beradi.                                                                                                                                                              |
| <b>Keng tarqalgan turlari</b>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Ustunli diagramma (Bar Chart)</b> – kategoriyalarni taqqoslash uchun qo'llaniladi.</li> <li>• <b>Chiziqli grafik (Line Graph)</b> – ma'lumotlarning vaqt davomida qanday o'zgarishini ko'rsatadi.</li> </ul> |

|                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Doiraviy diagramma (Pie Chart)</b>                                       | Ulushlar yoki foizlarni tasvirlash uchun qo'llaniladi.                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Nuqtali diagramma (Scatter Plot)</b>                                     | O'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatadi.                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Har bir diagramma yoki grafik quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sarlavha</li> <li>• Belgilar (Labels)</li> <li>• O'lchov birliklari (Units)</li> <li>• Legenda (zarur bo'lsa)</li> </ul>                                                                                                          |
| <b>C. Sxemalar (Diagrams)</b>                                               | Sxemalar jarayonlar va o'zaro bog'liqliklarni tushuntirish uchun qo'llaniladi.                                                                                                                                                                                             |
| <b>Sxemalarga misollar</b>                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Blok-sxemalar (Flowcharts)</li> <li>• Tashkiliy sxemalar (Organizational Charts)</li> <li>• Aqliy xaritalar (Mind Maps)</li> <li>• Jarayon sxemalari (Process Diagrams)</li> <li>• Tarmoq sxemalari (Network Diagrams)</li> </ul> |

|                             |                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>D. Jadvallar</b>         | Jadvallar batafsil ma'lumotlarni satr va ustunlar ko'rinishida tartiblaydi. Biroq, taqdimotlarda jadvallar sodda bo'lishi kerak, chunki haddan tashqari batafsil jadvallarni o'qish qiyin bo'ladi.  |
| <b>E. Ikonkalar</b>         | Ikonkalar tushunchalarni oddiy belgilar yordamida ifodalaydi.                                                                                                                                       |
| <b>Ikonkalarga misollar</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Telefon ikonkası</li> <li>• Elektron pochta ikonkası</li> <li>• Joylashuv ikonkası</li> <li>• Xavfsizlik ikonkası</li> <li>• Transport ikonkası</li> </ul> |
| <b>Ahamiyati</b>            | Ikonkalar matn hajmini kamaytirgan holda ma'lumotni tushunishni osonlashtiradi.                                                                                                                     |

|                                               |                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>F. Infografikalar</b>                      | Infografikalar murakkab ma'lumotlarni vizual tarzda tushuntirish uchun matn, grafiklar, diagrammalar va ikonkalarining uyg'unligidan foydalanadi.              |
| <b>Infografikalardan foydalanish sohalari</b> | • Statistik ma'lumotlar • Vaqt jadvallari (Timelines) • Jarayonlar • Taqqoslashlar                                                                             |
| <b>G. Videolar va animatsiyalar</b>           | Qisqa videolar quyidagilarni namoyish etishda qo'llaniladi:                                                                                                    |
| <b>Misollar</b>                               | • Jarayonlar (Procedures) • Tajribalar (Experiments) • Mahsulot namoyishlari (Product Demonstrations) • Mijozlarning fikr-mulohazalari (Customer Testimonials) |
| <b>Tavsiya</b>                                | Animatsiyalardan tinglovchilarni chalg'itish uchun emas, balki muhim fikrlarni ta'kidlash maqsadida me'yorida foydalanish kerak.                               |

## Xulosa

Vizual kommunikatsiya muvaffaqiyatli taqdimot ko'nikmalarining eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Aniq dizayn tamoyillarini mavzuga mos rasmlar, diagrammalar, grafiklar, shriftlar va ranglar bilan uyg'unlashtirish orqali taqdimotchilar axborotni yanada samarali yetkazishlari va esda qolarli o'quv tajribasini yaratishlari mumkin. Samarali vizual materiallar tinglovchilarning e'tiborini oshiradi, ma'lumotni tushunishni osonlashtiradi va ma'ruzachining asosiy fikrini kuchaytiradi. Aksincha, sifatsiz vizual dizayn tinglovchilarni chalg'itishi va taqdimotning ta'sirchanligini kamaytirishi mumkin.

Vizual kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish taqdimotchilarga akademik, kasbiy va jamoatchilik oldidagi chiqishlarda professional, ishonchli va tinglovchilarga yo'naltirilgan taqdimotlarni samarali o'tkazish imkonini beradi.

**E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!**